

Handwritten signature

1 בשבט תשנ"ד
18 בינואר 1994

870683

אל: כל הנציגויות

מאת: המח' לעניינים בינדתיים

הנדון: תגובות על חתימת ההסכם בין ישראל לבין הכס הקדוש

מצ"ב מבחר מהגל הראשון של התגובות המיידיות על כינון היחסים בינינו לבין הכס הקדוש. יש להניח כי גם בהמשך ימשיך העניין לעורר הדים (למרות העדר המומנט הדרמטי), ונודה אם תוכלו להמשיך ולדווח על תגובות, כולל מחוגים אקדמאיים, מדיניים ודתיים.

משאירים לשיקולכם קבום אירועים מיוחדים לציון ההתפתחות.

ב ב ר כ ה,
Handwritten signature
אהובה אורן

העתק: לשכת סגן שה"ח
אגף תהשורת וקשרי ציבור
אגף קשתו"ם
אגפים מרחביים

ארגנטינה

הפרלמנט הארגנטינאי, עפ"י הצעת החלטה שהגיש יו"ר הפרלמנט שאליה הצטרפו כל סיעות הבית, ברך על כינון היחסים (20.12). ההצעה התקבלה ברוב מוחלט.

חתימת ההסכם היתה הנושא המסוקר ביותר בחדשות החוץ. כל העתונים פרטו את סעיפי ההסכם תוך דגש על המלחמה באנטישמיות ועל ההיסטוריה של היחסים. חתימת ההסכם צויינה כארוע היסטורי שחשיבותו מעבר לכינון היחסים.

טקס ב"בית ארגנטינה" (30.12) לציון המאורע בנוכחות הקרדינל, ראשי הכנסייה (למעט הנונציו) וראשי הקהילה היהודית. הארוע נסקר בהרחבה בכל אמצעי התקשורת.

ונצואלה

כיסוי נרחב בתקשורת. אל נסיונל ובטאון הכנסייה הקתולית LA RELIGION פרסמו את נוסח ההסכם בשלמותו.

מכסיקו

סיקור נרחב בכל אמצעי התקשורת, שכללה סקירות היסטוריות של יחסי הדתות. העתון "אונו מס אונו" ציין כי נותרו שאלות פתוחות כגון מעמד ירושלים. ראיון עם הציר בשגרירות ברשת הטלוויזיה EDO

הונדורס

סיקור נרחב בכל אמצעי התקשורת, כותרות כגון "הק לעויינות בת אלפיים שנה", "עידן חדש".

עם זאת, ב-EL PERIODICO כתבה מעמאן תחת הכותרת "בגידה בישו" המביאה דברי דובר חזית הפעולה האיטלאמית המבקר את מדינות ערב שלא להתנגדו ל"פתיחת הדלת כדי שישראל תכונן יחסים דיפלומטיים עם הוואטיקאן". המערב "בגד בישו ושכח את סבלו מידי היהודים, כפי שאללה מספר לנו בקוראן".

פנמה

סיקור נרחב בכל אמצעי התקשורת על החתימה ועל ההתפייסות בין היהדות לנצרות.

בוליביה

סיקור ברוב אמצעי התקשורת, אם כי ללא מאמרי פרשנות. העתון המזוהה עם הכנסייה פרסם דבר החתימה בעמודיו הפנימיים.

פרגוואי

ראיון השגריר לרשתות רדיו וטלוויזיה. סיקור נרחב גם בעתונות הכתובה. NOTICIAS הקדיש 4 עמודים מגליונו (30.12) לסיקור הארוע, כולל סקירה היסטורית (מ-1917) ופרסם את נוסח ההסכם.

- איל מאסאג'רו: "ישראל - ואטיקאן, החומה מתמוטטת אבל מקומתיהם הקדושים עדיין נמצאים בהתנגשות. סוכנות היהודים תמשיך לנהל את המדינה".

- קוריירה דלה סרה: "שלום אחרי אלפיים שנה אבל, הואטיקאן לא רוצה שגריר שהוא רב".

מז"ב תרגום מאמר ה"אוסרבטורה רומאנו", הבטאון הרשמי של הוואטיקאן, מ-1.1.94.

צרפת

תגובת משרד החוץ - (30.12), "ההסכם תורם לחיזוק המאמצים לכינון שלום צודק ובר-היימא".

הועדה האפיסקופלית ליחסים עם יהודים: "יש לקוות שההסכם יסיר את כל הספקות שעדיין היימים בתודעת נוצרים רבים באשר לגיטמיות שבשיבת העם היהודי לארץ ישראל... ושההסכם ישכנע את העם היהודי בעומק השינוי שביחס הכנסייה אליו".

סיקור נרחב בכל אמצעי התקשורת. בכמה עתונים גם פורסם הנוסח המלא בצרפתית.

בצד ההדגשה על ההתפייסות בין הדתות התייחסות מסויימת לחוסר סיכום בנושא ירושלים ואי-שביעות רצונן של הכנסיות המזרחיות והפלסטינים.

בריטניה

הצהרת הרב הראשי (29.12): ציון לפרק חדש של תקווה שעד עתה טראגי בין העם היהודי והכנסייה הקתולית. כינון הקשרים הדיפלומטיים מסיר מכשול להבנה הדדית. פותח מימד חדש לתהליך השלום במזרח התיכון.

סיקור נרחב בכל אמצעי התקשורת. "אינדיפנדנט": "בראיה הסטורית ההסכם עם הואטיקן חשוב יותר מן ההסכם עם אש"פ".

מאמר ב"טיימס" (3.1) תחת הכותרת "הבה נתנצל בפני היהודים", מאת וויליאם ריס-מוג, לשעבר עורך הטיימס וסגן יו"ר ה-BBC: סוקר תולדות היהודים באנגליה מאז ראשית התיישבותם בה, שרובן רדיפות, עד מדיניות בריטניה כלפי ניצולי השואה בתקופת המנדט. אם העדר אנטישמיות ממשלתית הוא אמת-מידה לתרבות, אמריקה מתורבתת יותר מאירופה, ואירופה אינה מתורבתת יותר מרוסיה. הנסיון הראשון של הכנסייה הקתולית מאז מלח"ע II לשפר יחסיה עם העם והדת היהודיים היה בהחלטת ואטיקאן II, והשני ההכרה במדינת ישראל. אם יבקר האפיפיור בישראל, יביע ללא ספק את חרטת הקהיליה הנוצרית להיסטורית הדמים האיומה; על הנוצרים (קתולים ופרוטסטנטים) להכיר במה שנעשה בשם דתם ליהודים... ובאחריותם להיסטוריה של הרס חוזר ונשנה של העם היהודי.

גרמניה

מרבית העתונים פרסמו בהסכם בתרגום לגרמנית. בשבועון הכנסיה הקתולית סיקור תחת הכותר "תקופה חדשה", מזכרות אבני הנגף הפוליטיות שעמדו בדרך ההסכם: הפלשתינאים ומעמד ירושלים. בפרשנות נמתחה ביקורת על הזמן הרב שעבר עד שהואטיקאן החליט על כינון היחסים. הפיוס עם הכנסיה הקתולית משוייך לפיוס בין ישראל לאש"פ. להערכת השגרירות ההתייחסות החיובית והדיווח הנרחב קשורים להתנהגות הכנסיה הקתולית במלחמת העולם השנייה וליחסה לאנטישמיות.

בלגיה

סיקור נרחב שעסק בהיבטים השונים החל מניהול המו"מ, ההיבטים התיאולוגיים, סדיאלוג יהודי-נוצרי, תהליך השלום, ופיוס הסטורי בין הדתות. פורטוגל

סיקור נרחב בתקשורת הכתובה והאלקטרונית. ראיון עם השגריר (30.12) ברשת הממלכתית RTP

אוסטרליה

סיקור נרחב באמצעי התקשורת, כולל פרשנויות ומאמרי מערכת.

קרדינל (בדימוס) קינג סקר בראיון את הרקע לחתימת ההסכם. השרה לאיכות הסביבה ציינה בפני השגריר את חשיבות האירוע.

סלובניה

שה"ח הסלובני (30.12) ברך על חתימת ההסכם והגדירו כ"צעד של תבונה והחלטיות, המוכיח הרצון להבנה וכבוד הדדי אשר כה נחוצים וברוכים בעולם, במיוחד בנקודת זמן זו. ההסכם הוא צעד בכיוון הנכון בתקופה של שינויים גדולים בזירה הבינלאומית ומהווה הזמנה לכולם להשתתף בבניית העתיד היחד, משוחררים מנטל העבר"

הולנד

הארוע סוקר בהרחבה בתקשורת. במרבית הכתבות נימה בקורתית על האיחור בהכרה. "כינון היחסים משמש אבן פינה בשיפור היחסים בין העם היהודי והכנסיה הקתולית".

ספרד

פרסום נרחב בתקשורת, כולל מאמרי מערכת הכוללים סקירות הסטוריות. רובם מברכים על שיפור היחסים בין המדינות ובין הדתות. ב"אל פאיס" ביקורת על יחסה בעבר של הכנסיה ליהודים, וב-ABC גינוי על הכיבוש הישראלי במקומות הקדושים, והערה שאין להעלות על הדעת ביקור האפיפיור בירושלים בחסות חיילים ישראלים נושאי רובים.

862934

אוסר בטורה רומאנו , 1.1.94

נחתם ההסכם בין הכס הקדוש למדינת ישראל

אתמול אחה"צ, 30.12.93, התקיים בירושלים ליד משרד החוץ של מדינת ישראל, הטקס החגיגי של חתימת הסכם היסוד בין הכס הקדוש למדינת ישראל. ההסכם נחתם על-ידי מיופי הכח משני הצדדים, מונס. הלאודיו מאריה צ'לי, תת-מזכיר המדינה ליחסים עם מדינות, בשם הכס הקדוש, וד"ר יוסי בייליו, סגן שר החוץ, בשם מדינת ישראל.

צעד משמעותי

כאשר שביליו של דו-שיח מובילים למרחקים, נראה שגם רוח הזמן תורמת את תרומתה לתהליך על-ידי הבלטת משמעותם של מאורעות גדולים.

חתימת ההסכם בין הכס הקדוש למדינת ישראל אשר התהיימה אתמול, ה-30.12.93, הדמה רק בדף אחד של הלוח ליום השלום העולמי, אשר מציינים אותו כל שנה ב-1 בינואר. די היה להפוך דף אחד בלוח כדי שהצדדים ימצאו את עצמם בפני זיקה משותפת, ויכירו שדווקא השלום הוא האופק הראשון המסתמן מתוך המסמכים שנחתמו, אשר רוח ותיקן II שורה עליהם, למרות שתוכנם מתעד נורמות ועקרונות משפטיים, ולפיכך טבוע בהם הד של יחסים אנושיים מחודשים ויותר ידידותיים, הלוהקים בחשבון גם צעדים קטנים ולא רק מחוות גדולות בעלות אופי נבואי, אשר הראשונה בהן היתה הופעת האפיפיור בבית הכנסת ברומא.

המסמכים המשפטיים מעלים על הכתב, בצורת הסכם, מה שכבר התגבש בתודעת האנשים כעידן חדש לגמרי ביחסים בין הכס הקדוש והכנסייה הקתולית מצד אחד ומדינת ישראל מצד שני.

[ההסכם כולל] ערבויות לחירות הדת והמצפון; מעמד משפטי של הכנסייה הקתולית בישראל; שיתוף פעולה בתחום הנרחב ביותר של נושאים כלליים בעלי עניין הרוב לשני הצדדים, תוך הדגשה מפורשת של המאבק נגד הגזענות כולל האנטישמיות; פסילת האלימות וחיפוש אחר פתרונות בדרכי שלום לסכסוכים; מניעת חוסר סובלנות דתית, גם באמצעות הידום הבנה הדדית בין עמים ומדינות.

במסגרת זו מוצאת את מקומה גם שאלת היחסים הדיפלומטיים, הגם שכמעשה מוחשי ראשון הבע ההסכם לפי שעה מינוי נציגים מיוחדים.

העידן החדש, כמשתקף בהוראות ההסכם, מטביע את חותמו על רוח ההסכם.

אנו נמצאים למעשה בפני תקווה הניזונה ממעשים מוחשיים והמבטיחה להמריא משולחו הדיונים לעבר כל המזרח התיכון.

נראה גם שהזמנים מבשרים טובות כיוון שתהליך השלום המתנהל כבר באיזור יכול רק להסתייע ב"הצעד המשמעותי החדש". זירת המזרח התיכון היא ההשתקפות הרחבה יותר, אך גם השלמה יותר, של ההסכם אשר נחתם אתמול. התקווה שהוא יתרום לעידוד התקדמות נוספת בוטאה מפורשות על-ידי הכס הקדוש בהיותו משוכנע שהמסע שהחל, אף כי השה ועוד זרוע מכשולים, הינו בכל מקרה "בלתי הפיך".

מצד שני, דווקא הכס הקדוש, עוד לפני פתיחת ועידת מדריד, הביע פעמים אחדות משאלה לפתיחת מו"מ כדי לשים קץ למצבים של חוסר-צדקה וחוסר-בטחון, וכדי לסכל את השימוש, שאינו מועיל לעולם, באלימות.

פעולה זו מצאה את ביטוייה הרם ביותר בהצהרות הרבות של האפיפיור אשר הסב את תשומת לבו של העולם גם למצבה הדרמטי של לבנון.

הכס הקדוש, משנכנס לעובי הקורה של המציאות הקשה במזה"ת, מילא בכך את "השליחות הרוחנית והמוסרית המיוחדת" שלו.

זו בדיוק ההנחה אשר על יסודה מצהיר הכס הקדוש מחדש על הצונן למלא "תפקיד משלו" כדי להקדם את כיבוד זכויות האדם ובראש ובראשונה את הזכות לחירות הדת והמצפון. למסגרת זו שייכת ערבות הניתנת ליתר העדות הנוצריות בהקשר הבעייה המשפטית העדינה של הסטטוס קוו לגבי מקומות נוצרים קדושים מסויימים.

וכך מגיעים לשאלות ירושלים ומקומות קדושים אחרים, אשר השלכותיהן קשות ועדינות במיוחד. צריכים להבהיר שבהסכם גופו אין עקבות ישירים לשאלות אלה מאחר שהן, בהיותן בעלות אופי בינלאומי ורב-צדדי, חורגות בברור ממסגרת חוזה דו-צדדי.

מצד שני, לשינויים שחלו במצב המזה"ת, יש השלכות חשובות גם על היבט ייחודי זה של הבעייה.

מדריד, וושינגטון וההסכם ההיסטורי של 13 בספטמבר האחרון בין ישראל לאש"פ היו תחנות-דרך חשובות בכל הנוגע לבעייה הטריטוריאלית ולריבונות הקשורה אליה. בשעה שישראלים ופלשתינאים יושבים זה מול זה על-יד שולחן הדיונים, הכס הקדוש אינו מתכוון בצורה כלשהי לקחת את מקומו של אף אחד מן הצדדים.

עניין שונה לגמרי הוא כמובן הדיבור על העמדה לגוף השאלה, הנשאת ללא שינוי, ונשאת במלוא חשיבותה, שאי-אפשר להמעיט בה.

בשביל הכס הקדוש נשארה בתוקפה ה"חובה והזכות להמשיך לתבוע, כפי שעשה תמיד, ערבויות מספר במישור הבינלאומי". זאת דרישה שאי-אפשר לוותר עליה, כדי להימנע את התקווה שיבוא יום בו עיר הקודש ירושלים תהפוך באמת ל"עיר שהיא הצמלבות דרכי השלום, מקום ייחודי למפגש בין עמים ותרבויות".

שליחותה של ירושלים - "מקום מפגש בין האדמה לשמים" ומרכז לדו-שיח והתפייסות בין מאמיני שלוש הדתות המונותיאסטיות הגדולות; "נכס קדוש משותף לשלוש הדתות המונותיאסטיות" - כפי שאמר יוחנן פאולוס II, לא יכולה להיות אלא זאת.

ירושלים היא מרכז עצבים בתהליך השלום במזרח התיכון; תהליך אשר ראוי שיתפתח מתוך הכרה מחודשת באמונה המשותפת באלוהים, מצד נוצרים, יהודים ומוסלמים.

זו רוח אסיסי. זהו הנושא הנשגב של הדתות שנהקאו להתמודד עם האתגר המציג להם החילון של החברה בת זמננו.